

TARIH KONULARI

Piyale Paşanın bir deniz seferi

Akdenizde Türk hâkimiyeti devrinin sayılı şöhretlerinden biri de, hiç şüphesiz ki, Piyale Paşadır. O, sarayda yetişmiş, kapıcı başılıkla ilk memuriyeti tayin edilmiş. Kaptanı Derya Sinan Paşanın vefatında da, sancakbeyi payesile bu vazifeye getirilmiştir (1554) ki, iki senenin ardından bu görevine Beylerbeyilik de ilâve edilen Piyale Paşanın uzun müddet Osmanlı donanmasını birçok muvaffakiyetlere ve zaferlere ulaştırdığı görülmektedir.

Piyale Paşanın 1560'da Cerbeyi Turgut Reis ile birlikte zapte dipti, tarihlerimizin "Üç fener sahibi Anabolu kaptanı" dedikleri İspanyol kumandamı Don Alvaro de Sandi'yi esir olarak İstanbul'a getirmesi büyük bir hâdice olmuştur. Ona bu muvaffakiyetinden dolayı vezirlik rütbesi verilmesini teklif ednlere, Kanuni Sultan Süleyman, bu pâyenin mevkî ve şerefini korumak mülâhazasiyle, red cevabı vermiş, fakat diğer taraftan da, Sehzade Selimin kızı Gevher Han Sultanı Piyale Paşa'ya tezviç etmek suretiyle, onun liyakatine karşı alâkâsız kal-

mamıştı.

O devir sairlerinden olup da hal tercümesine tezkere'erde pek rastlanmamıştır. Birri Çelebi'nin bu münasebetle söylediğisi kitâ'a, Piyale Paşanın Cerbe zaferi hakkındaki yankıları bize bildirmektedir:

Yazan: M. TAYYİB GÖKBİLGİN

"Ben bu gaflette iken gôsumâ erdi bu nida
Dediler aç gözünü eyle ta-
zarru'la dua
Edip İspanya donanmasını
yer yer yağma
Kal'a-i Çorbeyi fethetti
Piyale Paşa"

Bizim bu yazımızda asıl temas etmek istedigimiz mese'e, Piyale Paşanın bu tarihten altı sene sonra, Sakız'ın fethini müteakip Napoli sahillerine yaptığı seferdir ki, başta Kâtip Çelebinin maruf eseri olmak üzere, tarihlerimiz, onun sadece, o taraflarda bazı kasaba ve kaleleri vurup garet ile salinen döndüğünden bahsederler ve hiçbir tafsilât vermezler.

Bu hâdice ile alâkâdar olarak

elimizde geçen bir vesika, Piyale Paşanın bu seferinde (1566) hareketleriyle işgal edip yaktığı şehir ve kalelerin isimlerini, Uluç A'lı Reis (Kılıç Ali Paşa) mülâkâtını ve düşmana ait diğer haberleri bize bildirmektedir. Filhakika, bu malumat o

devir garp kaynakları ile karşılaştırılınca aşağı - yukarı hâdiselerin cereyanına uyduğu görülür. Sarıh bir tarih ve herhangi bir imza taşıyan bu vesika Dubrovnik (Ragusa) da, Osmanlı devleti veya doğrudan doğruya o mem'eketin idaresi başında bulunan birisi - ki kendisini "Asitân-ı saadet âsiyanın doğru bendesiyyüz" diye takdim etmektedir - tarafından gönderilen mektubun tercümesidir (1) ve Sadrâzam Sokollu Mehmet Paşa bu tercümemi, herhalde Sigetvar seferi esnasında, Padişâha arzetmiştir.

Kaptanı Derya Piyale Paşa, donanma ile, Sakızı aldıktan sonra 10 temmuzda Korfu'da görünmüştür, sonra Drac ve Nova (Kastelnuovo) ya gitmiştir (2). Bu haber üzerine Malta şövalye reisi ile Napoli Kral Naibi Don Garcia de Toledo bazı tedbirler almışlarsa da Türk donanmasının İtalya sahillerini vurmasına mânî olamamışlardır. Piyale Paşa Kastel Novoda iken bir kadırga ile Uluç Ali Reis gelmiş ve Kaptanı Deryaya iltihak etmisti ki, vesikada bunun tarihi "çikan ayın "ondördü" olarak zikredilmekte ve bundan 14 Muharrem 974 (1 Ağustos 1566) tarihi kasdolundugu anlaşılmaktadır. Üç gün sonra da beraberce hareketle Ortona, Francavilla, Santovito (3), Vasto ve Termi'ni kale ve kasabalarını yakıp yağmamışlardır. Buralardaki ahali daha önce haberdar edilerek boşaltıldığı için herhalde fazla esir alınmamış olsa gerektir.

Bu arada Pescara mukaveme te kalkmış ve burasının sadece bombardımanı ile iktifa olunmuştur.

Diğer taraftan Vasto sahilinde iken de bir fırtına Osmanlı donanmasına bazı zayıat verdirmiştir (4) ki, vesikamız bu hususlarda tafsilât verememektedir. Aneak, Piyale Paşanın bir aralık uğrayarak Babîâliye olan vergisini tahsil ettiği Dubrovnik de öğrenilmiştir ki, Cezayir gemileri Akdenizde doğlaştıktı ve İspanya Kralı Philippe II. tarafından donanmaya gönderilen birkaç erzak gemisini zaptâ muvaffak olmuştu. Bu sırada İspanyol donanmasından 69 parça geminin Messina'da Don Garcia de Toledo kumandasında bulunduğu. Aneona'dan gelecek yirmi gemiye intizâr edilmekte olduğunu da alınan haberler cumlesi dendi ve bunların derhal divanı hümayuna bildirilmesi mühim görülmüştü.

Piyale paşanın ağustos sonlarına doğru tekrar Kastel Novoya döndüğü, daha sonra, belki de Padişâhin vefatını öğrenerek ve deniz mevsiminin geçmekte olduğunu da düşünerek, oralarda fazla kalmadığını ve kasım günde eyvel İstanbul'a döndüğünü biliyoruz. Çok geçmeden onu, yeni Padişâh ve kayınpederi Selim II'nin vezirlik rübesiyle divanı hümayuna aldığı da görüyoruz.

(1) Topkapı sarayı arşivi E. 5491

(2) F. Braudel, La Méditerranée et le monde méditerranéen Paris 1949, S. 864

(3) Burası, Braudel'in zikrettiği Serra Capriola'ya yakın bir yer mi, yoksa, Piri Reis'in Kitâb-ı Bahriyesinde (İstanbul, 1935, S. 466) Mola kalesi (Mola di Bari) ile Monopoli kalesi arasında gösterdiği Santavita Polian mı olduğu sarıh olarak anlaşılamamaktadır.

(4) Braudel, aynı yer.

DÜZELTME

Dün bu sütunlarda çıkan yazının tertibinde maalesef bir hâta olmuştur. Makalenin yazarı "İsmet Giritli" olduğu halde, yanlışlıkla "Dr. Hakkı Ayri'nin adı çıkmıştır. Okurlarımızdan özür dilerken Dr. Hakkı Ayri'nin yazısının yarın bu sütunlarda yayınlanacağını bildiririz.

Tabanca ile yaralanan kadın

Kasımpaşa İncikâş sokak 54 numarâsında oturan bakire İlyas Köksal ile karısı İkbal, evvelki gece otomobile girmeye çıkmışlar ve Merkezefendide arabadan inmişlerdir.

Bir ara kadın surisra doğru yürümeye başlamış, sonra elindeki tabanca ile, kendisini yaralamıştır. Hastahaneye kaldırılan kadın sunları söylemiştir:

"Sınırlıym, tabancayı, kocamın çekmeçesinden aldım. Onun bu işte suçu yoktur..

Gereken soruşturma başlamıştır.

Türk Ekspress Bank

İstanbul Merkezinin mutad "Hafta Sonu Keşidesi" Cumartesi günü Noter huzurunda yapılmıştır. Bu keşidenin 5 ALTIN İkramiyesini Samatya, Davutpaşa, Bekâr Bey sokak No. 5'te, 22146 Hesap numaralı En. Zekiye Yılmaz kazanmıştır.

Gelir Vergisi, beyannameleri

1953 mallı yah gelir ve esnaf vergisi beyannameleri dünden itibaren mükellefler tarafından vergi dairesine verilmeye başlanmıştır.

Evvelce de yazdığımız gibi bayannamelerin verilme müddeti bu ayın sonuna kadar devam edecektir. Bu müddet içinde beyanname vermemiş olan mükellefler hâkimâda Amme olacakları usulüne göre takibata uğrayacaklardır.

Kurum ve şirketler beyannamelerini gelecek ay içinde vereceklerdir.